

Rugăciunea punerii-înainte

Întreaga rânduială a Intrării Mari este o pregătire a darurilor, clericilor și poporului pentru aducerea sfintei jertfe prin rostirea anaforei. Un loc esențial în această pregătire îl are conștientizarea nevredniciei noastre pentru săvârșirea acestei înfricoșătoare slujbe, conștiință care se revarsă în rugăciunea ca, prin harul lui Dumnezeu și nu datorită meritelor noastre, să fim învredniciți ca fără de osândă să aducem sfânta jertfă și ca aceasta să fie bineprimită de Dumnezeu. Sunt teme care revin mereu în ritualurile Intrării Mari fiind conținutul principal al rugăciunilor pentru credincioși (atât ale Sfântului Ioan Gură de Aur cât și ale Sfântului Vasile cel Mare) precum și al rugăciunii din timpul Heruvicului. Aceleași teme sunt reluate în rugăciunea punerii-înainte pe care protosul o rostește după așezarea darurilor pe Sfânta Masă și încheierea cântării Heruvicului, în timp ce diaconul zice din mijlocul bisericii ectenia cererilor. Liturghiile Sfântului Ioan Gură de Aur și Sfântului Vasile cel Mare au rugăciuni diferite ale punerii-înainte, dar ideile principale sunt aceleași.

Dumnezeul cel Atotțiitor și Sfânt ni se deschide în iubire

„Doamne, Dumnezeule, Atotțiitorule, Cel ce ești singur Sfânt, Care primești jertfă de laudă de la cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima,” — Rugăciunea Sfântului Ioan Gură de Aur debutează cu o mărturisire de credință: Dumnezeu nostru căruia îi aducem darurile este Atotțiitorul, Dumnezeu cel Atotputernic (Pantocrator) care le-a făcut și le ține pe toate, fără voia căruia nimic nu se poate întâmpla: *„Au nu se vând două vrăbii pe un ban? Și nici una din ele nu va cădea pe pământ fără știrea Tatălui vostru”* (Matei 10, 29). El este Atotțiitor și Unul Sfânt, singurul sfânt cu adevărat. *„Aproape că identificăm dumnezeirea revelată cu sfințenia. Se poate spune că în sfințenie ni se revelează concentrat toate însușirile dumnezeiești. Ea e misterul luminos și activ al prezenței divine. În ea e concentrat tot ce deosebește pe Dumnezeu de lume. Dar sfințenia nu e atributul unui mister impersonal ci e atributul transcendenței ca persoana”*.

Dumnezeul nostru cel Atotputernic și Sfânt este un Dumnezeu personal care vrea să intre în comuniune cu noi și care se apleacă cu gingășie și iubire asupra noastră: *„Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine”* (Apoc. 3, 20). El ne cheamă să îi răspundem și noi cu iubire: *„Dă-mi, fiule, mie inima ta, și ochii tăi să simtă plăcere pentru căile mele”* (Pilde 23, 26). De aceea El primește jertfa; de laudă a celui ce o aduce cu toată inima. Iar jertfa de laudă este *„rodul buzelor care proslăvesc numele Lui”* (Evr. 13, 15).

Să fim învredniciți a aduce jertfe duhovnicești prin Hristos

„primește și rugăciunea noastră, a păcătoșilor, și o (ne) du la sfântul Tău jertfelnic; fă-ne vrednici a-Ți aduce Ție daruri și jertfe duhovnicești, pentru păcatele noastre și pentru cele din neștiință ale poporului”. — Traducerea acestui fragment al rugăciunii ridică o problemă în sensul că în textul original verbul *prosagein* (a duce) este un verb tranzitiv care nu are obiect explicit. Ca urmare traducătorului îi revine sarcina de a decide care este obiectul asupra căruia se reflectă acțiunea acestui verb. Majoritatea traducerilor în limbile moderne, inclusiv cea românească, consideră că obiectul verbului este rugăciunea: *„și o du (rugăciunea) la sfântul Tău jertfelnic”*. În acest caz este vorba desigur despre rugăciunea punerii-înainte prin care cerem să fim făcuți vrednici a aduce daruri și jertfe duhovnicești. Ducerea rugăciunii la jertfelnic exprimă tocmai primirea ei.

Dar, după cum observa Egumenul Andrei Wade, în sintaxa greacă dacă un verb tranzitiv nu are obiect, el preia obiectul verbului tranzitiv următor cum este de exemplu cazul cererii *„apară, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi”* în care obiectul ultimului verb este preluat de toate

cele anterioare. Ca urmare obiectul verbului din rugăciunea punerii-înainte sunt clericii care cer să fie duși la altarul bisericii și să fie învredniciți a aduce daruri: „și ne du la sfântul Tău jertfelnic”. Această interpretare o găsim în traducerea siriacă veche. Un argument în favoarea acestei interpretări constă în faptul că expresia „sfântul Tău jertfelnic” este folosită în celelalte rugăciuni ale Sfintei Liturghii pentru a desemna altarul bisericii (altarul ceresc fiind numit „mai presus de ceruri” sau „înțelegător”, „duhovnicesc”). Textul paralel al rugăciunii punerii-înainte de la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare precum și de la Liturghia Sfântului Iacov și unele Liturghii vechi-orientale se referă în mod explicit la primirea slujitorilor care se apropie de sfântul jertfelnic.

Așa dar protosul se roagă în numele clericilor să fie duși la sfântul altar și învredniciți a aduce daruri și jertfe duhovnicești pentru păcatele lor și pentru păcatele cele din neștiință ale poporului. Sfântul Apostol Petru ne îndeamnă să aducem „jertfe duhovnicești, plăcute lui Dumnezeu prin Iisus Hristos” (I Petru 2, 5). Altarul bisericii este chip al lui Hristos căci „atodumnezeiescul nostru altar este Iisus (...) în care, după dumnezeiasca Scriptură, fiind sfințiți și aduși ardere de tot în chip tainic, înfăptuim aducerea noastră”. Aducerea noastră nu poate fi făcută decât în Hristos și înseamnă propria noastră jertfire, dăruirea totală către Dumnezeu ca o ardere de tot într-o „miros de bună mireasmă” precum și „Hristos ne-a iubit pe noi și S-a dat pe Sine pentru noi, prin os și jertfă lui Dumnezeu” (Efes. 5, 2). Slujirea noastră se descoperă astfel că împlinirea chipurilor Legii Vechi potrivit căreia arhiereul aducea o singură dată pe an în Sfânta Sfintelor jertfa sângeroasă pentru sine însuși și pentru neștiințele poporului. Această jertfă a Legii Vechi nu avea însă puterea să desăvârșească cugetul închinătorului fiind doar o pildă pentru jertfa cuvântătoare și fără de sânge a Legii Noi care are cu adevărat puterea de curățire a păcatelor (Evrei 9, 7-9). Căci Arhiereul nostru cel mare este Iisus, Fiul lui Dumnezeu Care, ispitit întru toate după asemănarea noastră, afară de păcat, a străbătut cerurile. Îndrăzneala noastră de a veni în fața sfântului altar ne este dată de lucrarea mântuitoare săvârșită de Hristos din dragoste pentru noi. „Să ne apropiem, deci, cu încredere de tronul harului, ca să luăm milă și să aflăm har” (Evrei 4, 14-16).

Se anticipează epicleza evidențiindu-se rolul euharistic al Sfântului Duh

„Și ne învrednicește să aflăm har înaintea Ta, ca să fie bine primită jertfa noastră și să se sălășluiască Duhul cel bun al Harului Tău peste noi, peste aceste Daruri puse înaintea și peste tot poporul Tău” — Cerând ca jertfa noastră să fie bine primită, conștienți că numai prin harul lui Dumnezeu putem să o aducem, ne mărturisim din nou nevrednicia în fața înfricoșătoarei responsabilități pe care o avem: „Gândiți-vă: cu cât mai aspră fi-va pedeapsa cuvenită celui ce a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu, și a nesocotit sângele testamentului cu care s-a sfințit, și a batjocorit duhul harului” (Evrei 10, 29).

Primirea jertfei înseamnă sălășluirea Sfântului Duh peste clericii slujitori, peste daruri și peste tot poporul. Se anticipează astfel și se pregătește epicleza evidențiindu-se rolul euharistic al Sfântului Duh Care, în timpul anaforalei va fi invocat să vină nu numai asupra darurilor prefăcându-le în Trupul și Sângele Domnului ci și asupra Bisericii arătându-o cu adevărat a fi Trupul lui Hristos.

Ne rugăm Tatălui ca primind jertfa noastră în altarul cel înțelegător - Hristos, să ne trimită harul Sfântului Duh

Rugăciunea Sfântului Vasile cel Mare este mai lungă și cuprinzătoare decât cea a Sfântului Ioan Gură de Aur, dezvoltând în general aceleași idei. Ea începe cu afirmarea lucrării mântuitoare a lui Dumnezeu pentru noi schițând ceea ce se va dezvolta amplu în anafora: - „Doamne Dumnezeul nostru, Care ne-ai zidit pe noi și ne-ai adus în această viață, Cel ce ne-ai arătat

nouă căile spre mântuire și ne-ai dăruit nouă descoperirea tainelor cerești, tu ești Cel ce ne-ai pus pe noi în slujba aceasta, cu puterea Sfântului Tău Duh. Binevoiește, dar, Doamne, să fim slujitori ai Legii Tale celei noi și săvârșitori ai Sfintelor Tale Taine. Primește-ne pe noi, care ne apropiem de sfântul Tău jertfelnic, după mulțimea milei Tale, ca să fim vrednici a-Ți aduce această slujbă cuvântătoare și fără de sânge, pentru păcatele noastre și cele din neștiință ale poporului, pe care, primind-o în sfântul și cel mai presus de ceruri și înțelegătorul Tău jertfelnic, întru miros de bună mireasmă, trimite nouă harul Sfântului Tău Duh”.

Dumnezeu, Ziditorul nostru, nu ne-a părăsit deși am căzut în păcat ci, în marea Sa iubire de oameni, ne-a deschis în Hristos calea spre mântuire și a rânduit clericii ca, în puterea Sfântului Duh, să fie săvârșitori ai Sfintelor Taine conducând poporul spre Împărăția cerurilor. Clericii creștini sunt asemenea Sfântului Pavel și celorlalți apostoli „*slujitori ai Noului Testament, nu ai literei, ci ai duhului*” (II Cor. 3, 6). Având în față această înfricoșătoare răspundere, protosul se roagă, în numele clericilor, să fie primiți la Sfântul Altar și învredniciți să aducă „*jertfa cea fără de sânge*”, slujba cuvântătoare. Sfântul Nicolae Cabasila explică folosirea expresiei „*slujba cuvântătoare*” pentru jertfa euharistică prin faptul că preotul săvârșește aducerea darurilor slujindu-se numai de cuvinte sfințitoare, conlucrând la împlinirea ei nu prin faptă ci numai prin cuvintele rugăciunii. Jertfelnicul cel înțelegător și mai presus de ceruri în care protosul se roagă să fie primită jertfa este însuși Hristos, Arhiereul, Jertfa și Altarul. Iar primirea jertfei de către Hristos înseamnă trimiterea harului Sfântului Duh asupra noastră și a darurilor.

Liturghia este împlinirea chipurilor Legii Vechi

„Caută spre noi, Dumnezeule, și privește spre slujba aceasta a noastră și o primește pe dânsa precum ai primit darurile lui Abel, jertfele lui Noe, arderile de tot ale lui Avraam, preoția lui Moise și a lui Aaron și jertfele de pace ale lui Samuel. Și, precum ai primit de la Sfinții Tăi Apostoli această slujba adevărată, așa primește și din mâinile noastre, ale păcătoșilor, aceste daruri întru bunătatea Ta, Doamne, pentru ca, învrednicindu-ne a sluji fără prihană la sfântul Tău jertfelnic, să aflăm plata credincioșilor și înțelepților iconomi, în ziua cea înfricoșătoare a răsplătirii Tale celei drepte”.

Sunt evocați dreptii Vechiului Testament ale caror jertfe au fost primite: Abel, Noe, Avraam, Moise, Aaron și Samuel. Jertfele lor au fost chipuri ale jertfei celei adevărate adusă de Hristos și încredințată spre slujire Sfinților Apostoli. Liturghia se descoperă astfel ca împlinire a chipurilor Legii Vechi și actualizare a jertfei lui Hristos, continuare a slujirii adevărate a Apostolilor.

În final se revine la tema învrednicirii scoțându-se încă o dată în evidență responsabilitatea slujirii la Sfântul Jertfelnic pentru care vom da răspuns în ziua judecății, rugându-ne să fim asemenea iconomului credincios care a împlinit voia Stăpânului (Luca 12, 42-44).